

Seat No.

B.A. (SEM/CR) CBCS Part-II Semester-III Examination: October/November-2022
Education (Optional) Paper-IV

EDUO4: Education in Pre-Independence India

Day and Date: Wednesday, 14/12/2022

Total Marks: 60

Time: 10.30 AM To 12.30 PM

Instructions:

1. All Questions are Compulsory.
2. All Questions carry equal marks.
3. Figures to the right indicate full marks

Q.1. Choose the Correct alternatives from the following.

15

- 1 ..... is a Buddhist scripture.
a) Gita b) Quran c) Upanishad d) Vinayapitika
- 2 Samyak Vani means .....of speech should be done.
a) use b) misappropriation c) adultery d) abuse
- 3 The concept of 'Nirvana' is explained by ----- philosophy.
a) Samkhya b) Yoga c) Vedanta d) Buddhism
- 4 'Knowledge is the sovereign power'. ----- philosophy believes.
a) Jain b) Buddhist c) Muslim d) Vedic
- 5 The eight ways shown by the Buddha for the destruction of suffering are called-----
a) Sankalp b) Aryastya c) Triratne d) Ashtangika path
- 6 During the Muslim period, higher education was imparted in -----
a) Maktab b) Madrasa c) Sangh d) Temple
- 7 During the Muslim period education was provided for -----girls.
a) Royal b) Rural c) Middle class d) a and c
- 8 -----religion does not believe in reincarnation.
a) Islam b) Hinduism c) Buddhism d) a and c
- 9 Prophet Muhammad used -----method of teaching while preaching to the people.
a) Lecture b) Discussion c) Question d) Example
- 10 It used to take ----- time to complete the course in Madrasas.
a) 8 to 10 years b) 10 to 12 years c) 12 to 14 years d) 14 to 16 years

- 11 The Public Education Consultative Committee established a Sanskrit College at -----.
a) Kolkata b) Agra c) Delhi d) All of the above
- 12 Downward filtration theory of education was propounded by ----
a) Raja Rammohan Roy b) Mahatma Phule c) Lord Bentick d) Lord Macaulay
- 13 Department of Public Education was established in the province of total-----.
a) 3 b) 5 c) 6 d) 7
- 14 The Public Education Advisory Committee had a total of ----- members.
a) 8 b)10 c)12 d)14
- 15 Sir Charles Wood published the order on-----.
a) July 19,1854 b) July 29,1854 c) August 9,1854 d) August 19,1854

Q.2. Write short Notes (Three out of Four) .

15

- 1 Teaching Methods in Buddhist education period.
- 2 Study education in Buddhist period .
- 3 Teacher-Student relationship in Muslim education period.
- 4 Educational Objectives of British Government.

Q.3. Write short Answers (Three out of Four) .

15

- 1 Explain role of teacher in Buddhist priod.
- 2 Explain curriculum in Islamic period.
- 3 Write recommendations in Woods Dispatch .
- 4 Explain the educational grant system in Woods Dispatch .

Q.4. . Answer the following question on broad. (One out of two).

15

- 1 How was the student discipline in Buddhist period ? Explain role of teacher ?
- 2 Explain the academic debate between Mahitbhashanishth and Anglbhashanishth.

मराठी रूपांतर

सूचना: :

1. सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहे.
2. सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.
3. उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

Q.1. खाली दिलेल्या पर्यायांपैकी योग्य पर्याय निवडा.

१५

- 1 ..... हा बौद्ध धर्मग्रंथ आहे.
अ) गीता ब) कुराण क) उपनिषद ड) विनयपिटिका
- 2 'सम्यक वाणी' म्हणजे वाणीचा ..... करावा.
अ) उपयोग ब) सदुपयोग क) व्यभिचार ड) दुरुपयोग

- 3 निर्वाण' ही संकल्पना---- या तत्वज्ञानाने स्पष्ट केलेली आहे.
अ) सांख्य ब) योग क)वेदांत ड)बौद्ध
- 4 'ज्ञान ही सार्वभौम शक्ती आहे'. असे----- तत्वज्ञान मानते.
अ)जैन ब) बौद्ध क)मुस्लिम ड)वैदिक
- 5 दुःखांचा नाश करण्यासाठी बुद्धाने जे आठ मार्ग दाखविले आहेत त्यांना-----म्हणतात.
अ) संकल्प ब) आर्यसत्य क) त्रिरत्ने ड)अष्टांगिक मार्ग
- 6 मुस्लिम कालखंडात उच्च शिक्षण----- मध्ये दिले जात होते
अ)मकतब ब)मदरसा क)संघ ड) मंदिर
- 7 मुस्लिम कालखंडात----- मुलींसाठी शिक्षणाची सोय होती
अ)शाही घराण्यातील ब)ग्रामीण भागातील क)मध्यमवर्गीय ड) अ आणि क
- 8 पुनर्जन्मावर----- धर्मात विश्वास ठेवला जात नाही.
अ) इस्लाम ब)हिंदू क)बौद्ध ड) अ आणि क
- 9 महमद पैगंबर जनतेला उपदेश करताना -----या अध्यापन पद्धतीचा वापर करत असत .
अ)व्याख्यान ब)चर्चा क)प्रश्न ड) उदाहरण
- 10 मदरशांमधील अभ्यासक्रम पूर्ण करण्यासाठी----- कालावधी लागत असे.
अ)8 ते 10 वर्ष ब) 10 ते 12 वर्ष क)12 ते 14वर्ष ड) 14 ते 16 वर्ष
- 11 लोकशिक्षण सल्लागार समितीने----- येथे संस्कृत महाविद्यालयची स्थापना केली.
अ)कोलकत्ता ब)आग्रा क)दिल्ली ड) वरील सर्व
- 12 शिक्षणाचा झिरपता सिद्धांत---- यांनी मांडला
अ) राजा राममोहन रॉय ब)महात्मा फुले क)लॉर्ड बेंटिक ड) लॉर्ड मेकाले
- 13 जन शिक्षण विभागाची स्थापना एकूण----- प्रांतात करण्यात आली.
अ) 3 ब) 5 क) 6 ड) 7
- 14 लोकशिक्षण सल्लागार समितीमध्ये एकूण----- सदस्य होते.
अ) 8 ब) 10 क) 12 ड) 14
- 15 सर चार्ल्स वूड यांनी----- रोजी आदेशपत्र प्रसिद्ध केले.
अ)19 जुलै,1854 ब)29 जुलै,1854 क)9 ऑगस्ट,1854 ड)

Q.2. टीपा लिहा. (चार पैकी कोणतेही तीन).

१५

- 1 बौद्ध धर्मीय शिक्षणाची अध्यापन पद्धती
- 2 बौद्धधर्मीय शिक्षणाचा अभ्यास
- 3 मुस्लिम शिक्षण प्रणालीतील गुरू-शिष्य संबंध
- 4 ब्रिटिश शासनाची शिक्षणविषयक उद्दिष्टे लिहा.

Q.3. थोडक्यात उत्तरे लिहा. (चार पैकी कोणतेही तीन) .

१५

- 1 बौद्ध कालखंडातील शिक्षकाची भूमिका स्पष्ट करा
- 2 इस्लामिक कालखंडातील अभ्यासक्रम स्पष्ट करा
- 3 वूडच्या खलित्यातील शिफारशी लिहा.
- 4 वूडच्या खलित्यातील शिक्षणविषयक अनुदान प्रणाली स्पष्ट करा

Q.4. सविस्तर उत्तर लिहा. (दोन पैकी एक) .

१५

- 1 बौद्ध कालखंडातील विद्यार्थी शिस्त कशी होती ?यातील शिक्षकाची भूमिका स्पष्ट करा .
- 2 महितभाषानिष्ठ आणि आंग्लभाषानिष्ठ यांच्यातील शैक्षणिक वाद स्पष्ट करा.

*****

Model Answer Paper

B.A. (SEM/CR) CBCS Part-II Semester-III Examination: Oct./Nov.-2022
Education (Optional) Paper-IV
EDUO4: Education in Pre-Independence India

Day and Date: Wednesday, 14/12/2022

Total Marks: 60

Time: 10.30 AM To 12.30 PM

Q.1. खाली दिलेल्या पर्यायांपैकी योग्य पर्याय निवडा.

१५

1 ..... हा बौद्ध धर्मग्रंथ आहे.

अ) गीता ब) कुराण क) उपनिषद ड) विनयपिटिका

Option 4

2 'सम्यक वाणी' म्हणजे वाणीचा ..... करावा.

अ) उपयोग ब) सदुपयोग क) व्यभिचार ड) दुरुपयोग

Option 2

3 निर्वाण' ही संकल्पना---- या तत्वज्ञानाने स्पष्ट केलेली आहे.

अ) सांख्य ब) योग क) वेदांत ड) बौद्ध

Option 4

4 'ज्ञान ही सार्वभौम शक्ती आहे'. असे----- तत्वज्ञान मानते.

अ) जैन ब) बौद्ध क) मुस्लिम ड) वैदिक

Option 2

5 दुःखांचा नाश करण्यासाठी बुद्धाने जे आठ मार्ग दाखविले आहेत त्यांना----- म्हणतात.

अ) संकल्प ब) आर्यसत्य क) त्रिरत्ने ड) अष्टांगिक मार्ग

Option 4

6 मुस्लिम कालखंडात उच्च शिक्षण----- मध्ये दिले जात होते

अ) मकतब ब) मदरसा क) संघ ड) मंदिर

- 7 Option 2
मुस्लिम कालखंडात----- मुलींसाठी शिक्षणाची सोय होती
अ)शाही घराण्यातील ब)ग्रामीण भागातील क)मध्यमवर्गीय ड) अ आणि क
- 8 Option 4
पुनर्जन्मावर----- धर्मात विश्वास ठेवला जात नाही.
अ) इस्लाम ब)हिंदू क)बौद्ध ड) अ आणि क
- 9 Option 4
महमद पैगंबर जनतेला उपदेश करताना -----या अध्यापन पद्धतीचा वापर करत असत .
अ)व्याख्यान ब)चर्चा क)प्रश्न ड) उदाहरण
- 10 Option 3
मदरशांमधील अभ्यासक्रम पूर्ण करण्यासाठी----- कालावधी लागत असे.
अ)8 ते 10 वर्ष ब) 10 ते 12 वर्ष क)12 ते 14वर्ष ड) 14 ते 16 वर्ष
- 11 Option 2
लोकशिक्षण सल्लागार समितीने----- येथे संस्कृत महाविद्यालयची स्थापना केली.
अ)कोलकत्ता ब)आग्रा क)दिल्ली ड) वरील सर्व
- 12 Option 4
शिक्षणाचा झिरपता सिद्धांत---- यांनी मांडला
अ) राजा राममोहन रॉय ब)महात्मा फुले क)लॉर्ड बेंटिक ड) लॉर्ड मेकाले
- 13 Option 4
जन शिक्षण विभागाची स्थापना एकूण----- प्रांतात करण्यात आली.
अ) 3 ब) 5 क) 6 ड) 7
- 14 Option 2
लोकशिक्षण सल्लागार समितीमध्ये एकूण----- सदस्य होते.
अ) 8 ब) 10 क) 12 ड) 14
- 15 Option 2
सर चार्ल्स वूड यांनी----- रोजी आदेशपत्र प्रसिद्ध केले.
अ)19 जुलै,1854 ब)29 जुलै,1854 क)9 ऑगस्ट,1854 ड)

Option 1
Q.2. टीपा लिहा. (चार पैकी कोणतेही तीन).

१५

- 1 बौद्ध धर्मीय शिक्षणाची अध्यापन पद्धती
Ans:
- 2 बौद्धधर्मीय शिक्षणाचा अभ्यास
Ans:
- 3 मुस्लिम शिक्षण प्रणालीतील गुरू-शिष्य संबंध
Ans:
- 4 ब्रिटिश शासनाची शिक्षणविषयक उद्दिष्टे लिहा.

Ans:

Q.3. थोडक्यात उत्तरे लिहा. (चार पैकी कोणतेही तीन) .

१५

1 बौद्ध कालखंडातील शिक्षकाची भूमिका स्पष्ट करा

Ans:

2 इस्लामिक कालखंडातील अभ्यासक्रम स्पष्ट करा

Ans:

3 वूडच्या खलित्यातील शिफारशी लिहा.

Ans:

4 वूडच्या खलित्यातील शिक्षणविषयक अनुदान प्रणाली स्पष्ट करा

Ans:

Q.4. सविस्तर उत्तर लिहा. (दोन पैकी एक) .

१५

1 बौद्ध कालखंडातील विद्यार्थी शिस्त कशी होती ?यातील शिक्षकाची भूमिका स्पष्ट करा .

Ans:

2 महितभाषानिष्ठ आणि आंग्लभाषानिष्ठ यांच्यातील शैक्षणिक वाद स्पष्ट करा.

Ans:

*****